

DOORVRAGEN

BELANGRIJK BIJ HET FILOSOFEREN IS GOED DOORVRAGEN ZODAT KINDEREN GESTIMULEERD WORDEN OM VERDER TE DENKEN. DAT DOE JE DOOR DE ANTWOORDEN TE BEVRAGEN.

BIJVOORBEELD MET VRAGEN ALS DEZE:

- HOE WEEET JE DAT ZO ZEKER?
- ZOU HET OOK ANDERS KUNNEN ZITTEN?
- IS DAT ALTIJD ZO?
- HOEZO DAN?
- HOE KAN DAT NOU?
- KUN JE EEN VOORBEELD GEVEN?
- STEL NOU DAT HET ANDERS ZIT.
- IS IEDEREEN HET ER MEE EENS?
- WJAAROM DENK JE DAT?
- WJAAROM IS DAT ZO?
- BESTAAT DAAR EEN REGEL VOOR?
- IS DAT ALTIJD ZO GEWEEST?
- HOE ZOU JE DAT KUNNEN BEWIJZEN?

PRAAT

PLAATJES

GEBRUIKSAANWIJZING

OM TE FILOSOFEREN MET JONGE KINDEREN

FILOSOFEREN

MET KINDEREN

IEDEREEN KAN FILOSOFEREN

Het is zeer verrassend om te filosoferen met kinderen. Hun redeneringen zijn vaak ontroerend, origineel, creatief en ook verbazingwekkend slim. Filosoferen klinkt moeilijk en veel mensen menen dat het niet geschikt is voor kinderen, maar dat is onzin. Iedereen kan het, zelfs als je pas vier jaar bent! Sterker nog: het is een aangeboren behoefte om te willen weten hoe het leven in elkaar zit. Kinderen stellen niet voor niets honderden waaromvragen.

HEEFT DE RUIMTE EEN VORM?

'IK DENK DAT DE RUIMTE VIERKANT IS
WANT DAN HEB JE EEN RONDJE VAN DE AARDE EN DAAROMHEEN
IS ALLEMAAL RUIMTE EN DAN KUN JE NOG ALLE KANTEN OP.'

'MAAR ALS HET NOU EEN DRIEHOEK IS,
DAN KUN JE NAAR HET PUNTJE VLIEGEN.'

'MAAR, ALS DE AARDE DIE VORM HEEFT,
DAN HEEFT HIJ TOCH EEN EIND. DAT PUNTJE TOCH.'

DENKSPIEREN

Het mooie van filosoferen is dat je er, behalve je hoofd, verder niets voor nodig hebt. Zelfs geen kennis. Het hebben van weinig kennis is zelfs een voordeel want dan kun je zelf bedenken hoe iets in elkaar zit en train je pas echt je 'denkspieren'.

VOORDELEN VAN FILOSOFEREN

Filosoferen is een bijzondere manier om een (kring)gesprek invullend te geven en het is heel stimulerend voor kinderen. Hun woordenschat en mondelinge taalvaardigheid groeien, ze leren beter naar elkaar luisteren, vragen aan elkaar stellen, onder woorden brengen wat ze denken, hun eigen ideeën uiten en hun mening te formuleren. Ook leren ze elkaar op een andere manier kennen en krijgen zo meer begrip voor elkaar. En heel belangrijk: het is goed voor hun zelfvertrouwen want foute antwoorden bestaan niet.

HOE BEGELEID JE DAT DAN, FILOSOFEREN?

De belangrijkste regel is: stel alleen vragen, geef geen antwoorden. De kinderen moeten zelf nadenken en zodra je als volwassene antwoorden geeft, stoppen de kinderen met denken. Logisch want ze zijn op school en thuis gewend dat volwassenen hét antwoord geven. Het is ook belangrijk om je nieuwsgierig op te stellen en een socratische houding aan te nemen. Dat betekent dat je je realiseert dat je zelf net zo min precies weet hoe het leven in elkaar steekt, dat je niet alle antwoorden paraat kunt hebben. Ga er bovendien van uit dat de kinderen jou ook aan het denken kunnen zetten. Kortom, neem ze serieus.

WAAROM PRAATPLAATJES?

Met kleuters praat je natuurlijk op een andere manier dan met oudere kinderen maar toch kun je heel goed met ze nadenken over allerlei vragen. Denken met jonge kinderen gaat het makkelijkst als je over concrete voorwerpen en mensen uit de wereld om hen heen een gesprek begint. Daar zijn deze praatplaatjes voor.

VOOR WIE?

Praatplaatjes zijn geschikt voor iedereen die eens op een andere, diepgaande manier met kinderen in gesprek wil gaan, zowel thuis als op school.

PRAAT PLAATJES GEBRUIKSAANWIJZING

INHOUD

50 kaarten

Voorzijde: 50 illustraties

Achterzijde: 48 onderzoeksvragen, 1 + kaart, 1 - kaart

HOE GEBRUIK JE DE PRAATPLAATJES?

Met de praatplaatjes kun je met jonge kinderen over 48 vragen filosoferen. Deze vragen vind je op de achterkant van de illustraties. Bij elke vraag staan vijf graafvragen om het thema verder uit te diepen. De vragen benaderen het thema vaak vanuit een originele invalshoek want dat zorgt juist voor verrassende antwoorden. De vetgedrukte letters in de vraag geven het thema aan. Onder de vraag vind je een lijst met de plaatjes die je bij het onderzoeken van de vraag kunt gebruiken. Elk plaatje heeft een nummer. Zoek de plaatjes van te voren bij elkaar. Uit de lijst met te gebruiken plaatjes blijkt ook hoe je de illustratie moet benoemen bij de kinderen. De ene keer benoem je kaart 1 bijvoorbeeld als 'vader' en de andere keer als 'blijheid'. Tenslotte staat bij elke vraag nog een citaat van een kind zodat je ziet wat een leuke antwoorden je kunt krijgen.

ER ZIJN DRIE WERKVORMEN:

1. EEN VOOR EEN

Meestal worden de plaatjes als denk-prikkel gebruikt. Bijvoorbeeld bij de vraag 'wat kun je leren?'. Bij zo'n vraag pak je er steeds een ander plaatje bij om te zien of daar een antwoord in schuilt.

Bijvoorbeeld bij het plaatje van een huilend kind vraag je: kun je leren huilen? Laat alle besproken kaarten zichtbaar liggen zodat de kinderen later de plaatjes er nog bij kunnen pakken als ze iets nieuws bedenken.

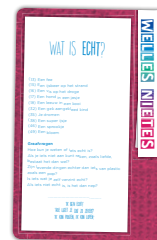
2. BAAS BOVEN BAAS

Bij sommige vragen moeten de kinderen de plaatjes baas boven baas neerleggen. Je vraagt dan een kind om de kaarten in een bepaalde volgorde te leggen. Neem bijvoorbeeld de vraag 'wie is het meest gelukkig?' Bij deze vraag heb je onder andere plaatjes van een rijke man, een zwerver en spelende kinderen. Het kind moet dan de plaatjes rangschikken van meest gelukkig naar minst gelukkig persoon. Hij of zij moet ook vertellen waarom hij voor deze volgorde kiest. Vervolgens mag een ander kind de volgorde veranderen. Uiteraard weer met zijn uitleg erbij. Zo komen er vanzelf allerlei ideeën en inzichten over in dit geval geluk ter sprake. Voor deze vraag kun je de kaarten met de + en de - gebruiken. Deze plaats je dan op de uiteinden van een denkbeeldige lijn waartussen de kinderen de plaatjes kunnen sorteren.

3. WELLES-NIETES

Bij sommige vragen kunnen de plaatjes in twee categorieën worden ingedeeld. Bijvoorbeeld bij de vraag 'wat is goed?' kunnen de plaatjes worden ingedeeld in de categorieën wel goed en niet goed. Leg de kaarten met de + en de - op tafel of op twee krukjes in de kring. Laat steeds een kind een plaatje van de stapel pakken en in een van de twee categorieën leggen. Vraag regelmatig of een van de kinderen een plaatje wil verplaatsen naar een andere categorie. Uiteraard mag dit alleen als ze een reden bij geven.

GRATIS EXTRAATJE

Op www.filosofiejuf.nl/downloads vind je een lesbrieftje over hoe je de praatplaatjes kunt gebruiken bij creatieve denkoefeningen.

COLOFON

ISBN 978-90-819717-1-3 © 2014

Idee en uitvoering: Fabien van der Ham

Illustraties: Cindy van Schendel

Druk & Vormgeving: Chris Russel, Groningen

Met dank aan Inge de Bie, Waldemar van den Hof

en Chris Rooijackers voor het meedenken- en lezen.

Probeer ook eens de Praatprikkel; 50 filosofische vragen voor kinderen vanaf 6 jaar, bekroond met de Berrie Heesen Prijs 2012, te bestellen via:

www.k2-publisher.nl